

Incalelies - *Alstroemeria*

Anita Walsmit Sachs

NOTITIEBOEKJE

NATUUR IN DETAIL

BOTANISCHE KUNST VAN ANITA WALSMIT SACHS

WESTLANDS MUSEUM - HONSELERSDIJK • 9 JUNI 2023 T/M 28 JANUARI 2024

HANS HOMBURG

Inleiding.....	6
Aanleiding notitieboekje	6
Openbare les botanische uitgangspunten door Anita Walsmit Sachs	6
Verantwoording	6
Dankwoord.....	6
Tentoonstelling	7
Overzicht aquarellen en tekeningen	7
Wand 1	7
1. Zomerklokje bollen - <i>Leucojum aestivum</i> 'Gravetye Giant' + quote.....	7
2. Tulpen polonaise	7
3. Tulpen - <i>Tulipa</i> 'Zomerschoon' I	7
4. Compositie Amaryllissen	8
5. Klimlelie - <i>Gloriosa superba</i>	8
Wand 2	8
6. Trompetbekerplant - <i>Sarracenia leucophylla</i>	8
7. Trompetbekerplant - <i>Sarracenia leucophylla</i> + quote	8
8. Trompetbekerplant - <i>Sarracenia</i> 'Eva'	8
Wand 3	9
9. Sierkalebassen	9
Wand 4	10
10. Pioenroos - <i>Paeonia lactiflora</i> 'Sarah Bernhardt'	10
Wand 5	10
11. Amaryllis	10
Wand 6	11
12. Narciskoppen + quote	11
13. Tulpenkoppen	11
14. Herfstbladeren	11
Wand 7	12
15. Roos - <i>Rosa</i> 'Eglantyne'	12

16. Roos - <i>Rosa gallica</i> 'Versicolor'	12
17. Apothekersroos - <i>Rosa gallica</i> 'Officinalis' + quote	12
18. Roos - <i>Rosa rugosa</i> 'Schneekoppe'	13
19. Roos - <i>Rosa rugosa</i> 'Hansa'	13
Wand 8	13
20. Roos - <i>Rosa</i> 'Duftzauber' + quote	13
Wand 9	14
21. Sering - <i>Seringa vulgaris</i> 'Madame Lemoine' - Highgrove Florilegium	14
Wand 10	15
22. Lelie - <i>Lilium</i>	15
23. Vlinderorchidee - <i>Phalaenopsis</i>	15
24. Zonnebloem - <i>Helianthus annuus</i> + quote	16
25. Peper - <i>Capsicum annum</i>	17
26. Incalelie - <i>Alstroemeria</i>	18
Wand 11	19
"Ik teken niet wat ik zie, maar wat ik wil laten zien."	19
27. Paradijsvogelbloem - <i>Strelitzia reginae</i>	20
28. Rode palulu - <i>Heliconia bihai</i>	20
29. Tuinkamperfoelie - <i>Lonicera caprifolium</i>	20
30. Suzanne-met-de-mooie-ogen - <i>Thunbergia alata</i> + quote	21
31. Japanse roos - <i>Camellia japonica</i>	21
Wand 12 • Wetenschappelijke tekeningen	22
32. <i>Lepisanthes senegalensis</i> (A: Koeltz, B-F: Maxwell)	22
33. <i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh. - Mertajam	23
Geschiedenis van de botanische kunst	24
34. <i>Derris scandens</i> (Roxb.)	24
35. <i>Derris microphylla</i> (Miq) B.D. Jacks	25
Wand 13	26
36. Ranonkelachtige anemoon - <i>Anemone coronaria</i>	26

37. Narcis - Narcissus 'King Alfred'	26
38. Tulp - Tulipa / Freesia - Freesia / Vlier - Sambucus nigra + quote.....	26
Wand 14	27
39. Ridderspoor - Delphinium	27
40. Oost-Indische kers - Tropaeolum majus + quote	27
41. Tulp - Tulipa 'Carneval de Nice'	27
42. Eendagsbloem - Tradescantia virginiana	28
43. Compositie met voorjaars tulpen + quote	28
44. Azalea en Rhododendron - Rhododendron ponticum + quote	28
45. Japanse sierkers - Prunus serrulata 'Kanzan' + quote	29
46. Chinees klokje - Forsythia	29
47. Voorjaar / winter - Camellia en Hydrangea	29
48. Winter / voorjaar - Chinese anemoon - Anemone hupehensis en Kerstroos - Helleboris + quote	30
Wand 15	30
49. Wilde tulpen - Tulipa clusiana	30
50. Tulp - Tulipa 'Lac van Rijn'	30
51. Wilde tulpen - Tulipa humilis / Tulipa biflora + quote.....	31
Quotes - Anita Walsmit Sachs	32
1. Dicht op het papier schilderen en afstand nemen - bij nr. 1	32
2. Interessant om te tekenen - bij nr. 7	32
3. Werk op een glad oppervlak, Satinée - bij nr. 12.....	32
4. Composities bedenken en controleren - bij nr. 17	32
5. Complete uitleg geven van een plant - bij nr. 20	32
6. Maak voorstudies van een plant en daarna de compositie - bij nr. 24	32
7. Let op alle kenmerken van een plant en maak een duidelijk portret	33
8. Bij botanische kunst horen ook artistieke vaardigheden - bij nr. 30.....	33
9. Kleuren zelf verf mengen is een essentiële vaardigheid - bij nr. 38	33
10. Teken of schilder wat je wilt laten zien - bij nr. 40	33

11. De Tulp heeft mijn grootste sympathie - bij nr. 43.....	33
12. De natuur inspireert voortdurend, ook met de microscoop - bij nr. 44.....	33
13. Het portret van de plant moet ook iets oproepen - bij nr. 45	33
14. Botanische kunst verveelt me nooit - bij nr. 48	33
15. Natuur in detail, zonder achtergrond - bij nr. 51	33
Schildertechniek	34
A. Schetsen en kleur	34
B. Compositie	35
Informatiewanden.....	36
Natuur in detail - entree tentoonstelling	36
Botanische kunst van Anita Walsmit Sachs - entree tentoonstelling.....	37
Wat is botanische kunst?	38
Over Anita Walsmit Sachs.....	39
Geschiedenis van de botanische kunst	40
Florilegia en het werk van Anita Walsmit Sachs	41
Bloementeel in het Westland.....	42
Aanvullend op de tentoonstelling een fotoportret van de historische tuin	43
Vitrine 1 • Boek De Nederlandse Hovenier	44
De Nederlandse Hovenier - 1669 door Jan van der Groen.....	44
Vitrine 2 • Boek 1737 van Pieter de la Court van der Voort	45
Byzondere aanmerkingen over het aanleggen van prachtige en gemeene landhuizen, lusthoven, plantagien en aenklevende cieraeden	45
Foto's van drie wanden.....	46
Vier foto's aquareldetails	47
Impressie rondleiding Anita	48
Flyer tentoonstelling	52

INLEIDING

Dit notitieboekje toont alle werken van de tentoonstelling **Natuur in detail** van Anita Walsmit Sachs in het Westlands Museum. Bij de tentoonstelling hoort een film van 15 minuten, een presentatie en zeven informatiewanden. Er liggen twee oude boeken over tuinkunst in vitrines. De rondleiding loopt door de museumruimte op de 1e verdieping langs 15 wanden vanaf de introductiewand over Anita Walsmit Sachs.

AANLEIDING NOTITIEBOEKJE

Aanleiding om dit notitieboekje te maken waren twee rondleidingen die Anita heeft verzorgd voor 27 leden van de Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland - VBKN op 22 en 23 november 2023 en georganiseerd door de Vereniging.

OPENBARE LES BOTANISCHE UITGANGSPUNTEN DOOR ANITA WALSMIT SACHS

Ruim een uur uitleg geven over hoe deze werken tot stand zijn gekomen. Een openbare les over botanische uitgangspunten, kenmerken en compositieleer, ondersteund door vele detailschetsen, plantenstudies en keus richting definitieve compositie. Transparanten of velletjes papier lagen bij de aquarellen op de grond om te laten zien dat er ruim tijd werd besteed om het karakter van de plant eerst goed te doorgronden. Vervolgens de compositie opbouwen met losse transparanten over elkaar tot het overbrengen in potlood op het aquarelpapier en je tekening afmaken in inkt of als aquarel.

VERANTWOORDING

Dit notitieboekje met botanische uitgangspunten van Anita Walsmit Sachs bevat ook enkele sfeerfoto's die tijdens de twee rondleidingen zijn gemaakt. Alle foto's zijn gemaakt met een smartphone-camera, de kleuren zijn dus indicatief, het is een impressie. Plantnamen op de bordjes: Nederlandse naam en wetenschappelijke naam.

Dit notitieboekje is gemaakt als terugblik, catalogus en herinnering voor de deelnemers aan deze openbare lessen en leden van de Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland.

DANKWOORD

Dank aan Anita Walsmit Sachs voor de leerzame, gezellige en openhartige rondleidingen, ook voor het lezen van het concept met doorgeven van aanvullingen en enkele correcties. Het museum verdient dank voor de goed verzorgde ontvangst tijdens de twee rondleidingen.

Auteur Hans Homburg - 5 januari 2024 / drukwerk 20 oktober 2024

TENTOONSTELLING

De aquarellen hangen in een groep of als enkel schilderij, verdeeld over 15 wanden.

De verzamelde quotes op 15 naambordjes staan bij elkaar bij "Quotes Anita Walsmit Sachs".

In onderstaand overzicht van 51 werken, bijna altijd incl. lijst. Soms is er een onderstreepte quote te zien na de + (zie nr. 1 Zomerklokje bollen) met een tekst-link naar die uitspraak.

OVERZICHT AQUARELLEN EN TEKENINGEN

WAND 1

1. Zomerklokje bollen -

Leucojum aestivum 'Gravetye

Giant' + quote

De kunst is om de harde losse dunne velletjes zo te schilderen dat ze bijna transparant zijn.

2. Tulpen polonaise

Compositie van verschillende gedeeltelijke tulpen. Sierlijk gebogen met een aandachtstrekker in het midden.

3. Tulpen - *Tulipa* 'Zomerschoon' I

Compositie met drie soortgelijke tulpen met drie bladeren.

4. Compositie Amaryllissen

Bol met uitlopende bloemsteel, twee bloemenstengels met bloemen en 2 aparte bloemen. Van groeistart tot uitbundige bloei.

Gebruikt als Kerstkaart 2020 in de Vereniging.

5. Klimlelie - *Gloriosa superba*

Lelies worden in het Westland geteeld. Een luchtige compositie met verschillende bloeivormen. De voorgrond met meerdere lagen transparante verf om een fellere kleur te krijgen, voor contrast en glans op de bladeren, en naar achteren met lichtere tinten verlopend. Voorstudies op papier en calque onder het schilderij op ware grootte.

WAND 2

6. Trompetbekerplant - *Sarracenia leucophylla*

Meest opvallend zijn de bekens, de bloemen hangen aan lange stengels naar omlaag.

7. Trompetbekerplant - *Sarracenia leucophylla* + quote

De bekens kunnen hoog worden, de bovenkant met deksel heeft een ingewikkeld kleurpatroon. Deze aquarel is best groot.

8. Trompetbekerplant - *Sarracenia* 'Eva'

Bladeren groeien vanuit een rozet, een bloem en een knop. De kleuren geven de dieptewerking.

Aanzicht wand 2 met drie aquarellen Trompetbekerplant in de volgorde vanaf links 8, 7 en 6.

WAND 3

9. Sierkalebassen

Groot en klein, opgezet in de techniek 'nat in nat' en met droge kwast techniek gedetailleerd.

Sierkalebassen worden in het Westland geteeld.

WAND 4

10. Pioenroos - *Paeonia lactiflora* 'Sarah Bernhardt'

Linksboven de grote bloem. De andere 2 kijken naar hun voorbeeld. Een knop als oorsprong voor de balans in de hoek.

WAND 5

11. Amaryllis

Bol met uitlopende bloemstengel en wortels in driedimensionele stand met subtiële schaduwen, een set bloeiende bloemen en een stengel met uitlopende knoppen. Beeldverhaal: van oorsprong naar bloei.

Het transparant met de studie van de bol was voor deze rondleiding naast de aquarel geplakt.

WAND 6

12. Narciskoppen + quote

Portretten van veel soorten narcissen van klein tot groot, enkel- en dubbelbloemig.

Wanneer je consequent ware grootte schildert zie je de verschillen. Vooral de witte bloemen zijn lastig te schilderen, hierbij is het nodig schaduwen toe te voegen met grijs tinten én een dunne buitenrand is belangrijk. De puur witte delen worden niet geschilderd. Voorkom dat zo'n witte bloem een wit gat wordt. Verschillende grijs tinten (parelmoerachtig b.v. grijs met een zweem van roze, blauw of paars) gebruiken. Subtiel opbrengen en lagen eerst laten drogen voordat je verder gaat. Deze compositie is al doende ontstaan en toch een accent erbij met de oranje-gele bloem.

13. Tulpenkoppen

Deze compositie is al doende ontstaan, een combinatie van recente en oude soorten.

14. Herfstbladeren

Een bonte verzameling, ontstaan door plaatsing in grote lijnen en verder invullen, rekening houdend met de verschillende kleuren.

WAND 7

15. Roos - *Rosa* 'Eglantyne'

Zo'n klassieke rozenaquarel vergt veel voorbereiding. Met schaduw de bolling en stand bloem vastleggen in samenhang met uitgroeïende knop en enkele knoppen. Als contrastfactor helpen de bladeren bij de bloem. Rozenblad heeft regelmatig glans over het blad. Een aanvullend aspect bij rozen zijn de stekels die willekeurig rondom de bloemsteel zitten en bijna altijd naar beneden 'haken'. Vanwege de 'vele bloemblaadjes' en de naar voren komende bladeren is er voor gekozen een iets ruimer passe-partout toe te passen. Deze modern geurende tuinroos is gekweekt door de Engelse kweker David Austin in 1994.

16. Roos - *Rosa gallica* 'Versicolor'

Mooie kleurcombinatie kroonbladeren rood-wit. Bladeren in de achtergrond hebben lichtere tint.

Je zou kunnen denken dat dit een moderne roos is, maar deze roos was al bekend in de 15^e eeuw.

17. Apothekersroos - *Rosa gallica* 'Officinalis' + quote

Twee bloemen en een knop. Bladeren met glans en verschillende kleuren bladgroen. Blad met 5 en 7 deelbladeren. Tak links op de voorgrond, vraagt aandacht met pittige bladeren.

Al bekend in de 12^e of 13^e eeuw.

18. Roos - *Rosa rugosa* 'Schneekoppe'

Een bottelroos met twee losse details.

19. Roos - *Rosa rugosa* 'Hansa'

De linkerbloem is ook vergroot weergegeven op de pagina 46 [Aquareldetails](#).

Als typering ook een takje met een grote bottel.

WAND 8

20. Roos - *Rosa* 'Duftzauber' + quote

De linkerbloem is ook vergroot weergegeven op pagina 46 [Aquareldetails](#).

Tegenover het rechterblad met drie deelbladen een sierlijke losse bloemstengel met uitkomende bloem.

De compositie is hiermee in balans.

WAND 9

21. Sering - *Seringa vulgaris* 'Madame Lemoine' - Highgrove Florilegium

De naam Highgrove Florilegium heeft betrekking op het project waarvoor deze aquarel gemaakt is, met uitleg op deze wand naast het schilderij. Te lezen op de pagina [Informatiewanden](#). Deze sering had de moeilijkheidsgraad dat het dubbelbloemige witte bloemen heeft. Veel studie vooraf, detailschetsen en een compositie maken.

De hoofdtak in het centrum en een kleinere tak iets op de voorgrond met een iets nadrukkelijker blad.

Vanwege het slechte bloeiseizoen toen, was het schipperen en verbeteren aan de pluimen om er een optimaal portret van te maken. De grote pluim is ook te zien bij [Aquareldetails](#).

Op de vloer onder het schilderij *Seringa vulgaris* 'Madame Lemoine', liggen detailschetsen, compositieschetsen en een kleurenpalet.

Enkele bloemetjes vergroot getekend.

Proefstreken op papier tijdens het schilderen.

Anita Walsmit Sachs

Foto Hans Homburg 23-11-2023

WAND 10

22. Lelie - *Lilium*

De grote bloem naar voren gericht.

23. Vlinderorchidee - *Phalaenopsis*

Detail bloemen op de pagina [Aquareldetails](#).

Op de vloer liggen studiës en composities van de Vlinderorchidee - *Phalaenopsis*

24. Zonnebloem - *Helianthus annuus*

+ quote

Een opvallende bloem met een complex hart en een kleinere bloem die schuin naar zijn voorbeeld kijkt.

Om dit bloemhart goed te kunnen tekenen is een studie van de werkelijkheid en de geometrische achtergrond belangrijk. Deze geometrie is gebaseerd op een spiraalvorm ontdekt door Fibonacci.

In het lesboek **Botanical Illustration From Life** van Işık Güner een korte uitleg over deze spiraal op blz. 166 bij de plant: *Leucocyclus formosus*.

Botanical Illustration From Life - A visual guide to observing, drawing and painting plants. ISBN: 978-1-78221-806-7

Hieronder wand 10 met 5 aquarellen. Het kleinste schilderij trekt de meeste aandacht.

25. Peper - *Capsicum annuum*

Dieprode pepers met glans en 2 bloemen.

Op de vloer liggen studies en composities van Peper - *Capsicum annuum*

Anita Walsmit Sachs

26. Incalelie - *Alstroemeria*

Deze aquarel is gebruikt voor de flyer tentoonstelling Westlands Museum en op de kapt van dit notitieboekje.

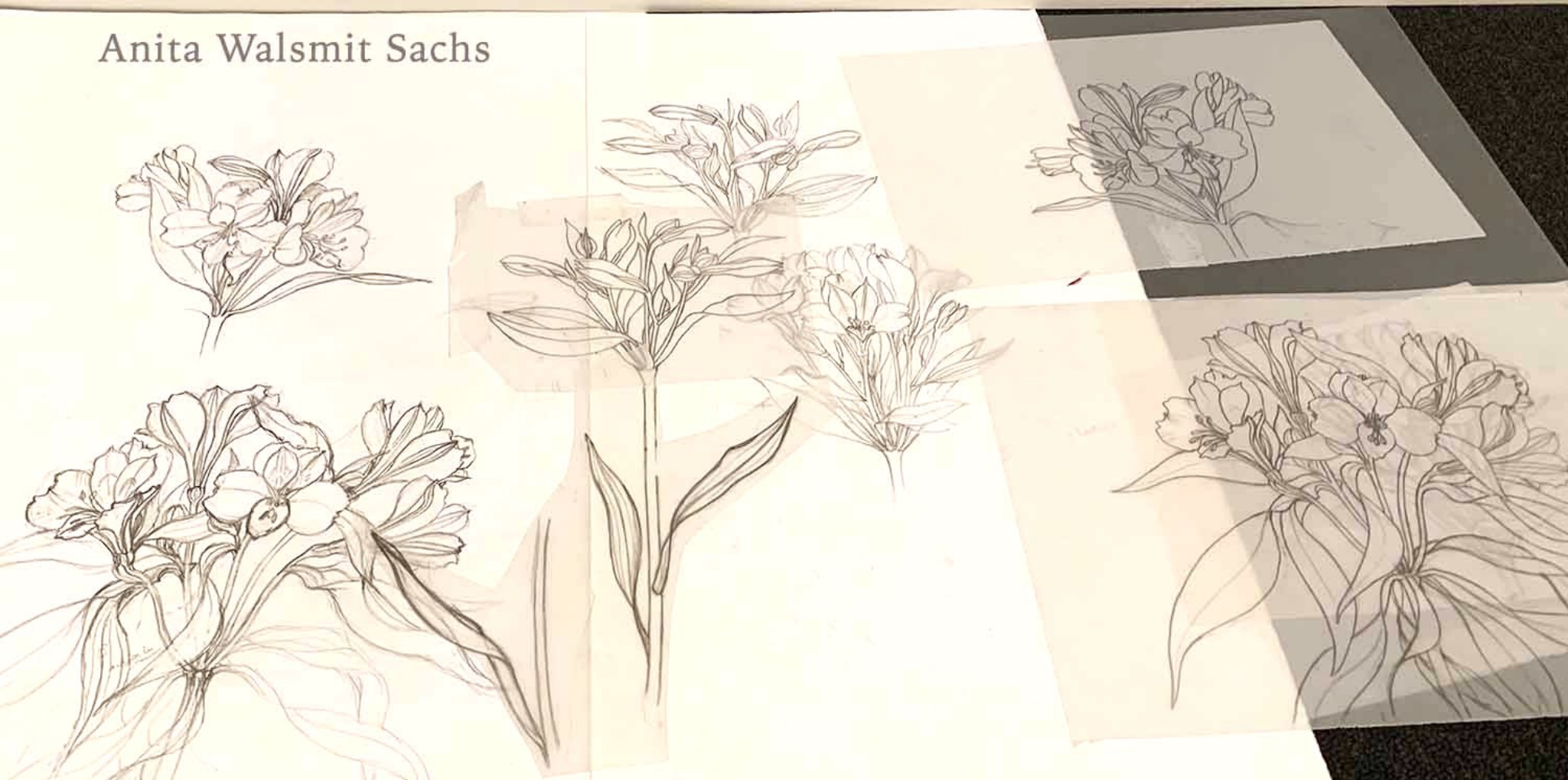
Bloemen van linksboven tot rechtsonder.

Compositie en schikking naar bloemenkleuren.

Op de vloer liggen studies en composities van de Incalelie - *Alstroemeria*

Anita Walsmit Sachs

WAND 11

“Ik teken niet wat ik zie, maar wat ik wil laten zien.”

Anita Walsmit Sachs

27. Paradijsvogelbloem - *Strelitzia reginae*

De twee bloemen voor het grote blad.

28. Rode palulu - *Heliconia bihai*

Een soort bekerplant voor opvangen van regenwater voor vogels en insecten.

29. Tuinkamperfoelie - *Lonicera caprifolium*

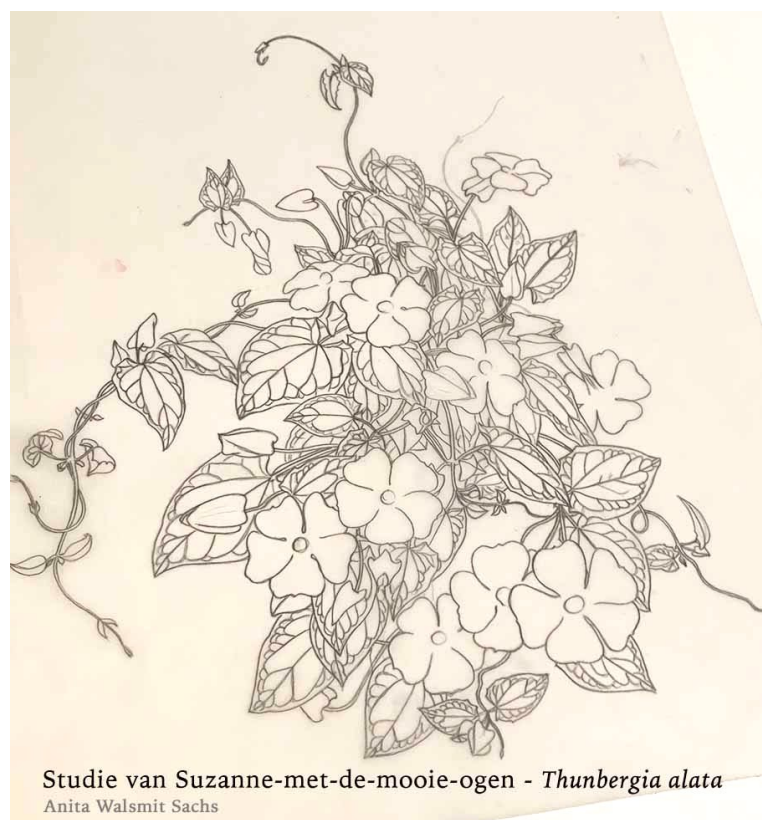
Neerhangende tak, bovenaan beginnend met veel opgaande bloemen.

Een klimplant met hangende tak.

30. Suzanne-met-de-mooie-ogen - *Thunbergia alata* + quote

Uitgebreide studie op calque met uitgewerkte bladnerven.

31. Japanse roos - *Camellia japonica*

Schetsen zonder en met schaduw gearceerd.
Bij het schilderen zijn de schaduwen een goed hulpmiddel om bepaalde delen of hooglichten vrij te houden van verf.

WAND 12 • WETENSCHAPPELIJKE TEKENINGEN

32. *Lepisanthes senegalensis* (A: Koeltz, B-F: Maxwell)

Wetenschappelijke tekening Anita Walsmit Sachs - 2011.

- A. Vruchtdragende groeivorm.
- B. Mannelijke bloem.
- C. Bloemblad met gedeeltelijk verwijderde kelkbladeren.
- D. Binnenkant van het kelkblad.
- E. Binnenkant van het kroonblad met schubben aan de basis.
- F. Meeldraden aan de binnen- en buitenkant.

Rechts aan de informatiewand Geschiedenis van de botanische kunst.

33. *Lepisanthes rubiginosa* (Roxb.) Leenh. - Mertajam

Wetenschappelijke tekening Anita Walsmit Sachs - 2012.

- A. Vruchtdragende groeivorm.
- B. Bloemblad met schub en aanhangsel en kroonbladeren verwijderd.
- C. Mannelijk bloemblad met schub en aanhangsel.
- D. Vrouwelijke bloem.
- E. Vrouwelijke bloem met een deel van de kelk- en kroonbladeren verwijderd.
- F. Vrouwelijk bloemblad met schub en aanhangsel.

Links aan de informatiewand Geschiedenis van de botanische kunst.

Mertajam - *Lepisanthes rubiginosa* (Roxb.) Leenh.

Geschiedenis van de botanische kunst

Zie het hoofdstuk Informatiewanden.

34. *Derris scandens* (Roxb.)

Wetenschappelijke tekening Anita Walsmit Sachs - 2010.

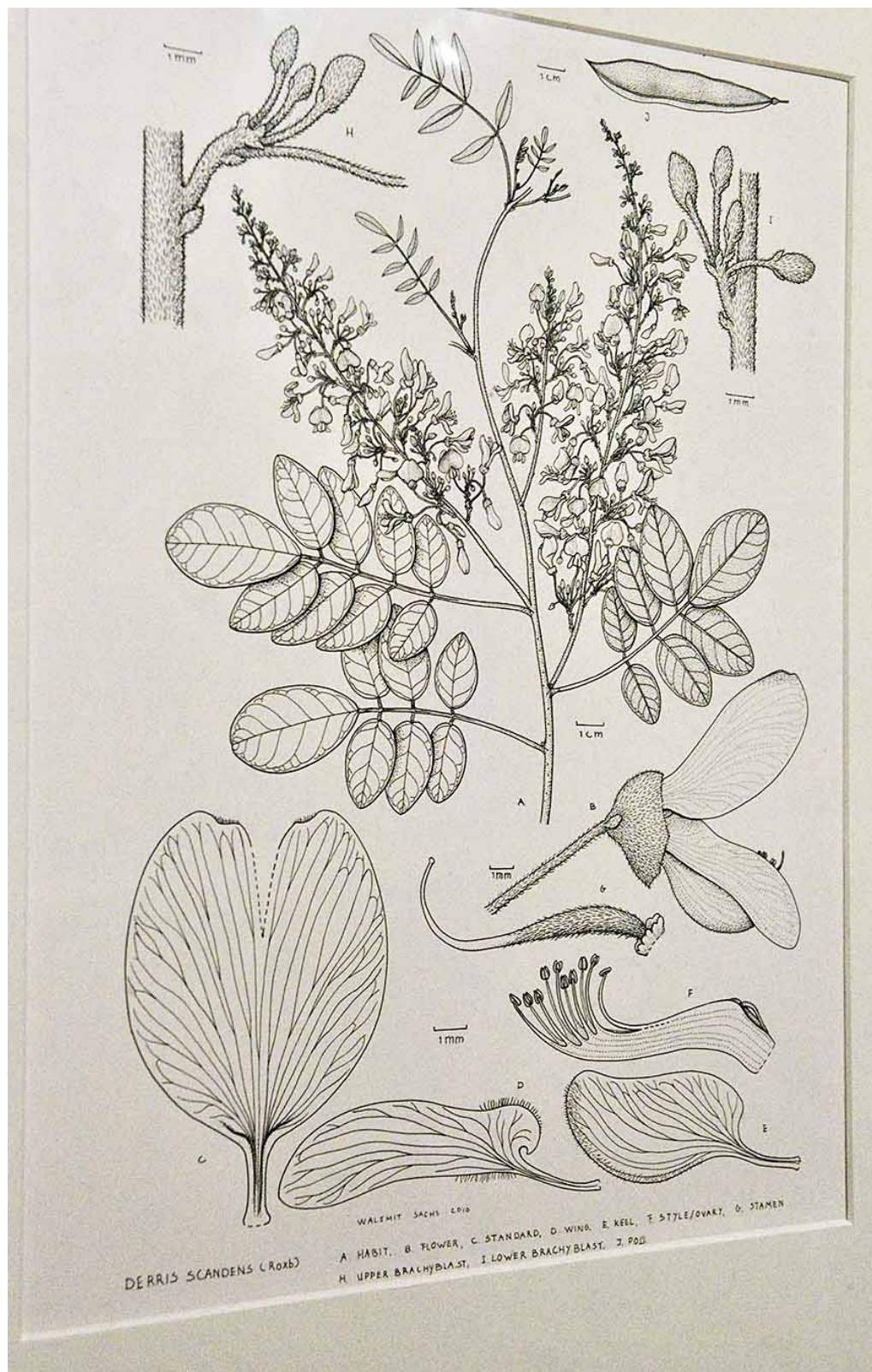
- A. Groeivorm.
- B. Bloem.
- C. Standaard.
- D. Vleugel.
- E. Kiel.
- F. Meeldraden.
- G. Vruchtbeginsel.
- H. Lager geplaatst zijtakje.
- I. Hoger geplaatst zijtakje.
- J. Zaaddoos.

Alle details zijn belangrijk

Wetenschappelijke tekeningen worden gemaakt voor onderzoek en documentatie. Anita Walsmit Sachs heeft ze jarenlang gemaakt als hoofd van de afdeling Wetenschappelijk Tekenen van het Nationaal Herbarium in Leiden: "In een wetenschappelijke tekening moet je kunnen uitleggen hoe de bloeiwijze van een plant in elkaar zit. Je gaat nog verder in de details dan bij een botanische aquarel.

Onder de microscoop

Voor wetenschappelijke tekeningen haal ik een bloem helemaal uit elkaar en bekijk alles nauwkeurig onder de microscoop. Van de habitus, de uiterlijke verschijningsvorm van de plant, moet je het repeterende deel nauwkeurig weergeven. Je toont de bladeren van de onder- en bovenzijde, de bloem, de onderdelen van de bloem, de bloeiwijze, de vruchten en het zaad. Onder de microscoop kun je bijvoorbeeld zien hoeveel kelk- en kroonbladeren er zijn en hoeveel meeldraden. Wat je ziet, teken je uit.

Zwart-wit

Een wetenschappelijke tekening is meestal zwart-wit. Er wordt namelijk ook vaak gewerkt met oud gedroogd materiaal en dat is altijd bruin. Soms moet je verdroogde plantendelen een beetje opkoken om te zien hoe het allemaal in elkaar zit. Een wetenschappelijke tekening toont de plant op ware grootte. Als dit niet mogelijk is, staan er maatstreepjes bij.

35. *Derris microphylla* (Miq) B.D. Jacks

Wetenschappelijke tekening Anita Walsmit Sachs - 2001.

- A. Groeivorm, vegetatieve tak.
- B. Groeivorm, vruchtdragende tak.

Tekening in de vitrine met gedroogd herbariumblad op papier.

Aquarellen van rozen aan de wand en in spiegelbeeld op glas van de vitrine.

WAND 13

36. Ranonkelachtige anemoon - *Anemone coronaria*

Tot stand gekomen met afbeeldingen op drie aparte stukken calqueerpapier en daarvan een compositie gemaakt.

37. Narcis - *Narcissus* 'King Alfred'

Verschillende fasen van bloei en een tweelingbol.

Deze narcissen zijn ook geschilderd voor het florilegium van The Royal Botanic Garden Sydney - Celebrating 200 years in 2016.

38. Tulp - *Tulipa* / Freesia - *Freesia* / Vlier -

Sambucus nigra + quote

Drie verschillende plantendelen. Rechtsonder de luchtige bloeiwijze van de vlier, die de compositie aan de onderzijde aanvult.

WAND 14

39. Ridderspoor - *Delphinium*

Aangevuld met een Hortensiabloemscherm en donkere bladeren.

40. Oost-Indische kers - *Tropaeolum majus* + quote

Een klim- en hangplant in de rechter bovenhoek begonnen.

41. Tulp - *Tulipa* 'Carneval de Nice'

Een dubbele tulp die laat bloeit, in mei.

Bloem in verschillende standen.

42. Eendagsbloem - *Tradescantia virginiana*

De bloeiwijze is een enkelvoudig scherm met lange schutbladeren.

Een wilde plant oorspronkelijk uit Noord-Amerika.

Wordt gebruikt in siertuinen en staat soms onbedoeld in je gazon als kruid.

43. Compositie met voorjaars tulpen + quote

Een groepje tulpen aangevuld met *Tulipa biflora*.

44. Azalea en Rhododendron - *Rhododendron ponticum* + quote

Twee soorten uit het geslacht *Rhododendron*.

45. Japanse sierkers - *Prunus serrulata*

'Kanzan' + quote

Deze oude en veel voorkomende Japanse sierkers met heel veel bloemetjes.

Bloeiwijze in een soort boeketjes. Compositie geïnspireerd op Japanse compositie wijze.

46. Chinees klokje - Forsythia

Voor het contrast met takjes klimop erbij.

47. Voorjaar / winter - *Camellia* en *Hydrangea*

Contrast met voorjaarsbloei *Camellia* en uitgebloeide schermen *Hydrangea*.

48. Winter / voorjaar - Chinese
anemoon - *Anemone hupehensis* en
Kerstroos - *Helleboris* + quote

Contrast met voorjaarsbloei Kerstroos en
uitgebloeide Chinese anemoon met pluizig zaad.

WAND 15

49. Wilde tulpen - *Tulipa clusiana*

Aantekening over type tulpen: in de handel lees je
soms vage typeringen over dit soort tulpen zoals
'Biologische' tulpen of 'Botanische' tulpen.

Dit soort tulpen zijn gewoon wilde tulpen die ook
wel in tuinen groeien.

50. Tulp - *Tulipa* 'Lac van Rijn'

Historische tulp uit 1620.

Een compositie-balans van bladeren en drie
tulpen. Vitaal in bloei en open.

51. Wilde tulpen - *Tulipa humilis* / *Tulipa biflora* + quote

Deze aquarel gebruikte ik om de geplande rondleiding te vermelden voor woensdag 22 november 2023 in de VBKN nieuwsbrief 98 van 10 oktober 2023.

QUOTES - ANITA WALSMIT SACHS

De 15 quotes op het naamplaatje hebben niet in alle gevallen betrekking op de afbeelding. Het zijn aandachtspunten of een algemeen toepasbaar advies.

1. Dicht op het papier schilderen en afstand nemen - bij nr. 1

“Ik werk heel dicht op het papier, om de details goed te kunnen weergeven. Het is belangrijk om ook regelmatig afstand te nemen om de eenheid van het werk niet uit het oog te verliezen.”

2. Interessant om te tekenen - bij nr. 7

“De trompetbekerplant - *Sarracenia*, is interessant om te tekenen. Het is een geslacht van vleesetende planten uit het zuidoosten van Noord-Amerika. De plant vangt insecten met de trompetvormige koker met een gladde rand. De insecten vallen in de koker en worden verteerd door de enzymen van de plant.”

3. Werk op een glad oppervlak, Satinée - bij nr. 12

“Ik gebruik 300 tot 640 gram/m² Hot Pressed aquarelpapier. Dit bestaat uit 50 tot 100 procent zuivere katoenvezels, dat een zeer glad oppervlak geeft.”

4. Composities bedenken en controleren - bij nr. 17

“Door een werk ondersteboven of in spiegelbeeld te bekijken, controleer ik de compositie. Ongewenste overlappingsen, verkeerd perspectief en te grote witruimten springen dan meteen in het oog.”

5. Complete uitleg geven van een plant - bij nr. 20

“Het doel van een botanische weergave is niet een impressie van de plant, maar om door middel van een zorgvuldige analyse een complete uitleg ervan te geven.”

6. Maak voorstudies van een plant en daarna de compositie - bij nr. 24

“Bij botanische kunst gaat het niet om het kopiëren van een plant. Een zonnebloem teken je bijvoorbeeld niet helemaal precies na. Ik maak een aantal nauwkeurige tekeningen van de plant en maak daar een compositie van. Zo wordt de voorstelling duidelijk en natuurgetrouw, maar heeft ook decoratieve waarde.”

7. Let op alle kenmerken van een plant en maak een duidelijk portret

“Ik teken niet wat ik zie, maar wat ik wil laten zien.” Deze uitspraak is groot op een wand afgedrukt en rechts ervan een tekening van een peperplant.

Over deze uitspraak en plant-combinatie is waarschijnlijk nagedacht...

8. Bij botanische kunst horen ook artistieke vaardigheden - bij nr. 30

“Hoewel de botanische aquarelkunst ook wetenschappelijk verantwoord is, voel ik me in de eerste plaats kunstenaar en geen wetenschapper. In botanische kunst kan ik me artistiek uitdrukken in vorm, kleur, compositie en detaillering.”

9. Kleuren zelf verf mengen is een essentiële vaardigheid - bij nr. 38

“Ik werk met potlood en aquarelverf. De verf meng ik zelf om zo natuurgetrouw mogelijk de kleuren te benaderen.”

10. Teken of schilder wat je wilt laten zien - bij nr. 40

“Het doel van een botanische weergave is niet een impressie van een plant, maar door middel van een zorgvuldige analyse een complete uitleg ervan te geven.”

11. De Tulp heeft mijn grootste sympathie - bij nr. 43

“Te midden van de haast onuitputtelijke diversiteit van de natuur, heeft de tulp in al haar eenvoud mijn grootste sympathie.”

12. De natuur inspireert voortdurend, ook met de microscoop - bij nr. 44

“De natuur inspireert me voortdurend. Ik blijf me verbazen over de onuitputtelijke vormenrijkdom. Als ik door een microscoop naar een kleine bloemknop kijk, verwonder ik me iedere keer over de kracht die daarin schuilt.”

13. Het portret van de plant moet ook iets oproepen - bij nr. 45

“Voor mij is niet alleen het portret van de plant belangrijk, maar ook de compositie. Het werk moet bij de beschouwer iets oproepen.”

14. Botanische kunst verveelt me nooit - bij nr. 48

“De botanische kunst verveelt me nooit. Elke plant is anders en een wonderlijk staaltje van evolutie.”

15. Natuur in detail, zonder achtergrond - bij nr. 51

“Het is mijn passie om een plant uit te beelden in alle natuurlijke schoonheid, los van de omgeving, zonder achtergrondruis.”

SCHILDERTECHNIEK

Tijdens de bespreking van de werken gaf Anita aanwijzingen hoe zij schilderde. Hieronder met een indeling “schetsen en kleur” en “compositie”.

A. Schetsen en kleur

Het is een goed hulpmiddel om schetsen op calque aan te vullen met arceringen van schaduw en dieptewerking. Goed hulpmiddel voor hooglicht vrijhouden én schaduw geven.

Bij schaduwen: niet dezelfde kleuren grijs gebruiken. Juist iets verschillende tonen geven een goede variatie, dat maakt het niet saai.

Witte bloemranden voorzichtig aanzetten met grijstinten op basis van bijvoorbeeld kobaltblauw of ultramarijn-violet b.v. van Schminke HORADAM nr. 495.

Bij witte bloemen van het echte witgedeelte afblijven, dus géén witte verf gebruiken.

Waar het licht vandaan komt is belangrijk voor het geheel. Maar voorkom dat je over bladeren een opvallende slagschaduw schildert. Misschien de realiteit, het resultaat zonder of heel minimaal is beter.

Bij grote bloemen of vruchten is het werken in eerste laag “nat in nat” een goede keus en de detaillering vervolgens in een drogere techniek. De lagen laten drogen voordat je verder gaat.

Let op glans op bladeren en houdt dat deel vrij van verf en maak een passende overgang van hooglicht naar bladkleur.

Soms kan je een hele “wassing” over een blad leggen voor de juiste kleurtoon. Maak op een proefvel een test. Dat vereist enige voorbereiding op het testpapier waarop ook de eerste grondkleuren (meerdere lagen en niet te klein) zijn aangebracht en vooral goed droog zijn.

Voordat ik het penseel op het papier zet maak ik altijd een test-streepje op een stuk papier van dezelfde kwaliteit om de intensiteit te beoordelen. Wanneer ik op het origineel schilder en het alsnog iets te zwaar is, dep ik het snel op met een tissue. Dus altijd een schone tissue bij of in de hand.

Een plant groeit vaak als bol- of cilindrisch geheel, de voorzijde kan je iets krachtiger in kleur brengen dan de achterzijde. Voorbeelden zie je bij de Trompetbekerplanten.

B. Compositie

Werk heel dicht op het papier, om de details goed te kunnen tekenen én bekijk het geheel.

Verstoort een mooie bloem in de voorgrond niet door een (te) sterk motief in de achtergrond, verschuif het motief in de achtergrond zodat beiden delen tot hun recht komen.

Gele bloemen zijn lastig. Zoek iets als contrast zoals bladeren en gebruik schaduw tinten.

Afhankelijk van de plant kan je een aangepaste compositie bedenken zoals bij de aquarel van de Japanse sierkers met een “Japanse” sierlijke- en open compositie.

Bij een compositie moet je goed nadenken wat ideaal is voor het onderwerp, blijf niet hangen in alleen traditionele oplossingen.

Zorg dat het karakter van de plant terug komt in de compositie. Maak van een hangplant geen klimplant. Er zijn natuurlijk uitzonderingen zoals de Suzanne-met-de-mooie-ogen.

Schilder in het midden van een compositie bij voorkeur geen witte bloem(en), dat wordt vooral op afstand gezien als een gat.

Interessant in een compositie van een groep tulpen. Dat de éne bloem naar voren buigt, een andere opzij en eentje ook naar achteren. Let op de consistentie van schaduwen.

Er kwamen nog twee mooie begrippen langs in het Engels vanwege de aanwezigheid van Verena Redmann (zij kwam uit Duitsland en sprak ook goed Engels) en daarom kwam Anita erop bij een uitleg over compositie.

Een “unpleasant meeting” of het tegenovergestelde, de “pleasant meeting”.

De “unpleasant meeting” houdt in dat bij een compositie de verschillende onderdelen net niet of helemaal niet mooi lopen, niet duidelijk zijn, verwarring geven of vraagtekens opwerpen.

Maak verschillende plantenonderdelen op een aparte transparant en maak door schuiven en verdraaien een mooie compositie en breng dat over op je aquarelpapier en maak een keus wie er op de voorgrond mag staan of in het midden.

Bedenk hoeveel ruimte er is in de passe-partout in relatie tot het plantenportret. Vaak niet te veel witruimte is het uitgangspunt. Soms geeft meer witruimte rondom het plantenportret wat rust voor de compositie.

INFORMATIEWANDEN

Natuur in detail - entree tentoonstelling

Colofon

Concept en samenstelling - Grafische vormgeving

Westlands Museum - Jill Oosterhuis, The Online Factory

Bouw

Vrijwilligers Westlands Museum

Met dank aan

Anita Walsmit Sachs, Hans Sachs, Lenny Dijkshoorn.

Vrijwilligers van het Westlands Museum.

Botanische kunst van Anita Walsmit Sachs - entree tentoonstelling

Overzicht 25 jaar botanische kunst

Anita Walsmit Sachs is een van de bekendste botanische kunstenaars in Nederland. Dit jaar maakte ze 25 jaar botanische tekeningen van bloemen en planten. Haar werk is te zien in musea en tentoonstellingen over de hele wereld, van Italië tot Japan en van Amerika tot Australië en nu voor het eerst in het Westland.

Koninklijke onderscheiding

Anita was dertien jaar lang hoofd van de afdeling Wetenschappelijk Teken en van het Nationaal Herbarium in Leiden (Naturalis Biodiversity Center). Op haar initiatief werd in 2006 de Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland opgericht. Voor haar bijdrage aan de ontwikkeling en het behoud van de botanische kunst is ze benoemd tot Ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Hoogtepunten

Op deze tentoonstelling zijn de hoogtepunten uit haar oeuvre te zien, waarin ze haar verwondering over de pracht van de natuur in aquarelverf heeft gevangen. Speciale aandacht gaat uit naar haar weergave van bloemen en planten die in het Westland geteeld worden. Al vanaf het einde van de 19de eeuw worden bollen en later ook bloemen en potplanten in de kassen in het Westland gekweekt.

De historische tuin van het Westlands Museum vormt een bloeiende aanvulling op de tentoonstelling.

Wat is botanische kunst?

Natuur in detail

Een botanische tekening of aquarel toont een plant in detail. Het is een wetenschappelijk verantwoorde nauwkeurige weergave met alle specifieke kenmerken. De vorm, kleur en de textuur van bladeren, bloemen en vruchten worden zo precies mogelijk weergegeven. Dit gebeurt met (kleur)potlood, pen of inkt en aquarelverf. De tekeningen zijn indien mogelijk op ware grootte.

De vier voorwaarden

Een goede botanische tekening voldoet aan vier voorwaarden:

- De kleur moet zo natuurlijk mogelijk benaderd worden.
- De compositie moet harmonieus en interessant zijn.
- De tekening moet nauwkeurig en botanisch correct zijn.
- De achtergrond van de tekening is wit, om afleiding te voorkomen.

Gespecialiseerd werk

Tegenwoordig geven fotografie en computerprogramma's een mooie aanvulling op wetenschappelijk onderzoek. Maar deze kunnen het gespecialiseerde werk van de botanisch kunstenaar nog steeds niet vervangen. In botanische tekeningen kunnen verschillende invalshoeken worden gekozen en beschadigingen weggelaten worden. Details worden naar voren gehaald en helder weergegeven.

Opbloei

Botanische kunst is de laatste jaren ook buiten de wetenschappelijke wereld sterk in opkomst.

Het is te bewonderen in musea en op tentoonstellingen en er worden in heel Nederland cursussen en workshops gegeven.

Over Anita Walsmit Sachs

Modeontwerpster van origine

Anita Walsmit Sachs is geboren in Den Haag, waar ze tot op de dag van vandaag woont. Na een opleiding tot modeontwerper aan de Haagse Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, werkte Anita als docente mode- en kostuumgeschiedenis.

Het roer om

Toen ze 50 werd, ging het roer om. “Altijd met uiterlijkheden bezig zijn, vond ik niet inspirerend meer. Ik werd fijnschilder en schilderde stillevens met aandacht voor detail, hoe klein ook.” Omdat ze allergisch bleek te zijn voor olieverf, ging ze aquarellen maken. Vanaf 1998 concentreerde ze zich op bloemen. Haar eerste botanische tekencursus volgde ze in de Chelsea Physic Garden in Londen.

Adam en Eva - Anita Walsmit Sachs.

Stage

Anita kreeg de kans om stage te gaan lopen bij het Nationaal Herbarium van de Universiteit Leiden (Naturalis Biodiversity Center). Daar leerde ze de kneepjes van wetenschappelijk botanisch tekenaar Jan van Os. In 2008 nam ze het stokje van hem over en werd hoofd van de afdeling Wetenschappelijk Teken. Ze bleef dit tot aan haar pensioen.

Passie

Anita heeft haar hele leven lesgegeven en doet dit nog steeds. Ze geeft lessen, workshops en masterclasses in binnen- en buitenland om haar passie en kunde door te geven. Met een aantal toegewijde cursisten richtte ze in 2006 de Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland op. Jaarlijks organiseert de vereniging exposities, workshops en cursussen met gerenommeerde botanisch kunstenaars uit de hele wereld.

Geschiedenis van de botanische kunst

De Natuur inspireert al eeuwen

Al zo lang er kunst gemaakt wordt, beelden mensen planten af. In het oude Egypte werden al muurschilderingen en vazen van keramiek met afbeeldingen van planten gemaakt.

Kennis van planten

De botanische kunst en wetenschap begon in het oude Griekenland. Illustraties werden gebruikt om planten en bloemen te identificeren. Dat was belangrijk voor de verspreiding van kennis over de geneeskrachtige werking. Krateuas (111-64 v. Chr.), een arts, zou de eerste botanische kunstenaar zijn. Het oudst bewaard gebleven manuscript met botanische kunst is de Codex Vindobonensis uit het begin van de 6de eeuw. Het bevat alle medicinale kennis uit de Griekse en Romeinse oudheid. Dit bleef 1000 jaar lang een standaardwerk.

Ontdekkingsreizen

Vanaf de 16de eeuw kwamen ontdekkingsreizigers allerlei onbekende planten tegen in Azië, Afrika en Amerika. Omdat de planten de lange zeereis vaak niet overleefden, reisden er botanisch tekenaars mee om ze ter plekke te tekenen.

Herbeleving van de botanische kunst

In de 19de eeuw, het Victoriaanse tijdperk, werd botanische kunst meer decoratief. Toen de fotografie verbeterde, werd het nauwkeurig tekenen van planten minder belangrijk. Anita Walsmit Sachs zet zich in Nederland al jaren met succes in voor de opbloei en het behoud van de kunstvorm.

Afbeelding 1

Bladzijde uit de Codex Vindobonensis (ook wel Vienna Dioscurides), folio 26v, 6de eeuw.

Afbeelding 2

Bladzijde uit de Codex Vindobonensis met zeven artsen met links bovenin Krateuas. Codex Vindobonensis (ook wel Vienna Dioscurides), folio 26 3v, 6de eeuw.

Noot: Informatie over de Codex Vindobonensis op: https://en.wikipedia.org/wiki/Vienna_Dioscurides

Florilegia en het werk van Anita Walsmit Sachs

Siertuinen

In de 17de eeuw werd het onder de zeer welgestelden populair om een siertuin aan te leggen. Uit verre oorden zoals Oost- en West-Indië werden exotische planten gehaald. Bij de buitenplaatsen werden oranjerieën gebouwd om de kostbare planten en bloemen op te kweken en te laten overwinteren. Ook **paleis Honselaarsdijk** in Honselaarsdijk, gebouwd door Frederik Hendrik prins van Oranje, had een grote siertuin. Zijn kleinzoon Willem III liet in 1680 een oranjerie in de siertuin bouwen.

Pronkboek

‘Florilegium’ betekent letterlijk ‘bloemlezing’. Het is een pronkboek met tekeningen van de bloemen en planten in een tuin of gebied. In een florilegium stond een prachtig overzicht van welke bloemen men zich in een siertuin kon veroorloven. Een bekend florilegium is de Hortus Eystettensis uit 1613, met tekeningen van Basilius Besler.

Het Highgrove Florilegium

Ook nu worden er nog florilegia uitgegeven. In 2008 werd Anita Walsmit Sachs gevraagd om deel te nemen aan het prestigieuze Highgrove Florilegium. In dit florilegium wordt de plantencollectie van Highgrove House in Gloucestershire van de Britse koning Charles III in kaart gebracht. In het boek staan bijdragen van ruim zeventig kunstenaars uit verschillende landen. Twee aquarellen van Anita sieren het boek: een van de gewone sering en een van de Japanse esdoorn. **Noot:** Wikipedia-pagina met uitleg: https://en.wikipedia.org/wiki/Highgrove_Florilegium

Florilegia wereldwijd

In 2018 was Anita Walsmit Sachs één van de veertig botanisch kunstenaars die deelnam aan het Transylvania Florilegium. Hierin staat de rijke en diverse flora van Transsylvanië in Roemenië centraal. Ook werkte zij mee aan het Florilegium van de Royal Botanic Gardens in Sydney en aan die van het Grootbos Private Nature Reserve in Gansbaai in Zuid-Afrika.

Noot: Link naar de Royal Botanic Gardens in Sydney: <https://www.botanicgardens.org.au/our-science/our-collections/botanical-illustration/florilegium-society-royal-botanic-gardens-inc>

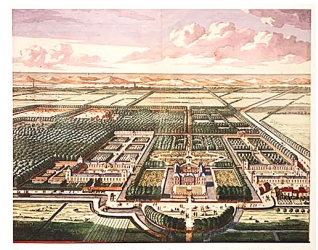
Afbeelding 1 en 2

Gravure van paleis Honselaarsdijk met de siertuinen, Gerard Valck, 1695.

Noot: Link afbeelding op: Wikipedia: https://nl.wikipedia.org/wiki/Huis_Honselaarsdijk

Bladzijde uit de Hortus Eystettensis, Basilius Besler, 1613 (ingekleurde versie).

Noot: Het originele boek is in te zien via de website van Teylers Museum. Volume 1, bladzijde 144 via de volgende lange link: <https://www.teylersmuseum.nl/nl/collectie/boeken/131a-b-24-hortus-eystettensis-sive-diligens-et-accurata-omnium-plantarum-florum-stirpium-ex-variis-orbis-terrae-partibus-singulari-studio-collectarum-quae-in-celeberrimis-viridariis-arcem-episcopalem-ibidem-cingentibus-hoc-tempore-conspiciuntur-delineatio-et-ad-vivum-repraesentatio>

Bloementeel in het Westland

Van aardappelen naar tulpenbollen

In de 2de helft van de 19de eeuw kwam er wereldwijd meer welvaart. Daarmee steeg ook de vraag naar bloemen. De tulpenteelt in Nederland concentreerde zich in de bollenstreek: Haarlem, Lisse en Hillegom. In het Westland was vooral groente- en fruitteelt, met als uitschieter de vroege aardappelen. De export van aardappelen liep rond 1880 enorm terug. Westlandse telers gingen noodgedwongen over op de teelt van bijvoorbeeld asperges, maar ook steeds meer op tulpenbollen. Vanaf 1920 nam dit weer af en in de jaren 50 stopte de tulpenteelt in het Westland.

Tulpen koppen in Monster, jaren 1910.

Bloemenveiling in Honselersdijk, 1930.

Chrysantenteelt in het Westland, 1964.

Sierteelt

De sierteelt begon in het Westland van betekenis te worden in de jaren 20 van de vorige eeuw. In 1923 was de eerste bloemenveiling in Poeldijk. Daarna verhuisde de veiling naar Honselersdijk, waar het gebouw al snel te klein werd. In 1931 kwam er een groot nieuw veilinggebouw voor bloemen. Door de wereldcrisis kwam de overheid met teeltvergunningen, die de teelt beperkten. De Tweede Wereldoorlog gaf een nieuwe terugslag omdat het verbouwen van voedsel prioriteit kreeg. De echte groei kwam vanaf 1967 toen de teeltvergunningen werden afgeschaft.

Belangrijkste teelt in het Westland

De opbrengst van bloemen was over het algemeen hoger dan van groente en fruit. In de jaren 70 gingen steeds meer tuinders over op het telen van bloemen en potplanten en tegenwoordig zijn het de belangrijkste teelten in het Westland. Tuinders kweken een heel scala aan soorten, waaronder de amaryllis, chrysant, alstroemeria, gerbera, roos, anjer, lelie, anthurium, fresia, (snij)orchidee, lisianthus en hortensia.

Website Westlands Museum in Honselersdijk

<https://www.westlandsmuseum.nl/nl>

Aanvullend op de tentoonstelling een fotoportret van de historische tuin

Vanwege mijn groeiende interesse in fruitteelt en moestuinen, heb ik op 27 september jl. een fotoverslag gemaakt van deze historische tuin tijdens m'n eerste bezoek aan de tentoonstelling **Natuur in detail**.

Deze prachtige historische tuin is een bezoek waard bij fruitbloesems in de lente of zomerse groei en bloei. Met onderstaande link ga je naar het beeldverslag van de tuin op m'n eigen website, voor degenen die de tuin niet konden bezichtigen op 22 en 23 november 2023.

<https://www.inhetvondelpark.nl/westlandsmuseum.html>

Voorafgaand aan de eerste botanische rondleiding door Anita op woensdag 22 november jl. was ik een beetje vroeg aanwezig en heb toen een tuinwandeling gemaakt. Ik zag dat het grote veld met dahlia's en andere planten op deze ochtend gerooid waren en daardoor ook het informatiebordje **Natuur in detail** verdwenen was.

Hieronder een foto (22-11-2023/ 11:45) van een leifruitwand met enkele perenbomen, *Pyrus communis* 'Conference' (uit 1885) met daarvoor vierkante kruidenvakken.

Rechts het bordje om bezoekers te attenderen op de tentoonstelling **Natuur in detail**.

VITRINE 1 • BOEK DE NEDERLANDSE HOVENIER

De Nederlandse Hovenier - 1669 door Jan van der Groen

De Nederlandse Hovenier

Jan van der Groen (1624-1671) schreef in 1669 het standaardwerk 'Den Nederlandtsen Hovenier'. Hij was heel toepasselijk, getrouwd met Anna Maria Blom (bloem). Zij kwam uit een familie van hoveniers met connectie aan het hof. In 1662 werd hij hovenier 'Op de Cingel', de hof tuin vlakbij het Binnenhof. Daar schreef hij zijn standaardwerk. Geen florilegium, maar een handboek over het aanleggen en onderhouden van een siertuin.

Bestseller

In het boek stond bijvoorbeeld uitgebreid beschreven hoe je oranjeboompjes moest kweken en snoeien en hoe exotische planten konden overwinteren in een oranjerie. Het boek is geïllustreerd met gravures. In 1670 werd Jan van der Groen hovenier op paleis Honselaarsdijk, wat toen in bezit was van Willem III. Zijn boek was rond 1700 een bestseller en is tot 1721 minstens 15 keer herdrukt. Het wordt nog steeds gebruikt als naslagwerk voor de restauratie van historische tuinen.

Den Nederlandtsen hovenier.

Deel 1 Het Vermakelijk Landleven, Jan van der Groen, 1721, collectie Westlands Museum.

Boek De Nederlandse Hovenier - in 1669 geschreven. Deel 1 Het Vermakelijke Landleven - Jan van Groen (1624-1671) uitgave 1721

VITRINE 2 • BOEK 1737 VAN PIETER DE LA COURT VAN DER VOORT

Byzondere aenmerkingen over het aenleggen van prachtige en gemeene landhuizen, lusthoven, plantagien en aenklevende cieraeden

Passie voor tuinkunst

Pieter de la Court van der Voort (1664-1739) was een rijke Leidse lakenhandelaar. Daarnaast was hij kunstverzamelaar en tuinliefhebber. Hij had verschillende buitenplaatsen met prachtige tuinen, waaronder buitenplaats Allemansgeest in Voorschoten (nu Berbice).

Noot: Bezoek de mooie website Buitenplaats BERBICE in Voorschoten op: <https://www.buitenplaatsberbice.nl/>

In 1700 bezocht hij paleis Versailles van Lodewijk XIV bij Parijs. Uit brieven blijkt dat hij zijn eigen tuinen in Voorschoten mooier vond. De buitenplaats had een oranjerie, schuithuis, boomgaarden, een ommuurde moestuin en meerdere leifruitmuren. Alles naar zijn eigen ontwerp.

Hij schreef een boek over de aanleg en de opzet van buitenplaatsen. Dit wordt nog steeds gezien als een standaardwerk in de Nederlandse tuin-geschiedenis. In 1737, twee jaar voor zijn dood, werd dit levenswerk gepubliceerd.

Speciaal voor de **Maand van de Geschiedenis** heeft het Westlands Museum - als aanvulling op de tentoonstelling - een prachtige uitgave van het boek geleend van een Westlandse verzamelaar.

FOTO'S VAN DRIE WANDEN

Twee wetenschappelijke tekeningen aan de wand en twee in vitrines - Anita Walsmit Sachs.
Aquarellen aan twee wanden - Anita Walsmit Sachs.

VIER FOTO'S AQUARELDETAILS

Rosa rugosa 'Hansa', *Rosa* 'Duftzauber', *Seringa vulgaris* 'Madame Lemoine' en *Phalaenopsis*.

IMPRESSIE RONDLEIDING ANITA

Japanse roos
Anita Walsmit Sachs

Foto Hans Homburg 27-09-2023 - WESTLANDS MUSEUM - Middel Broekweg 154 - 2675 KL Honselersdijk

Voor kunstenaars en liefhebbers van botanische kunst.

Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland

www.botanischkunstenaarsnederland.nl

Nawoord

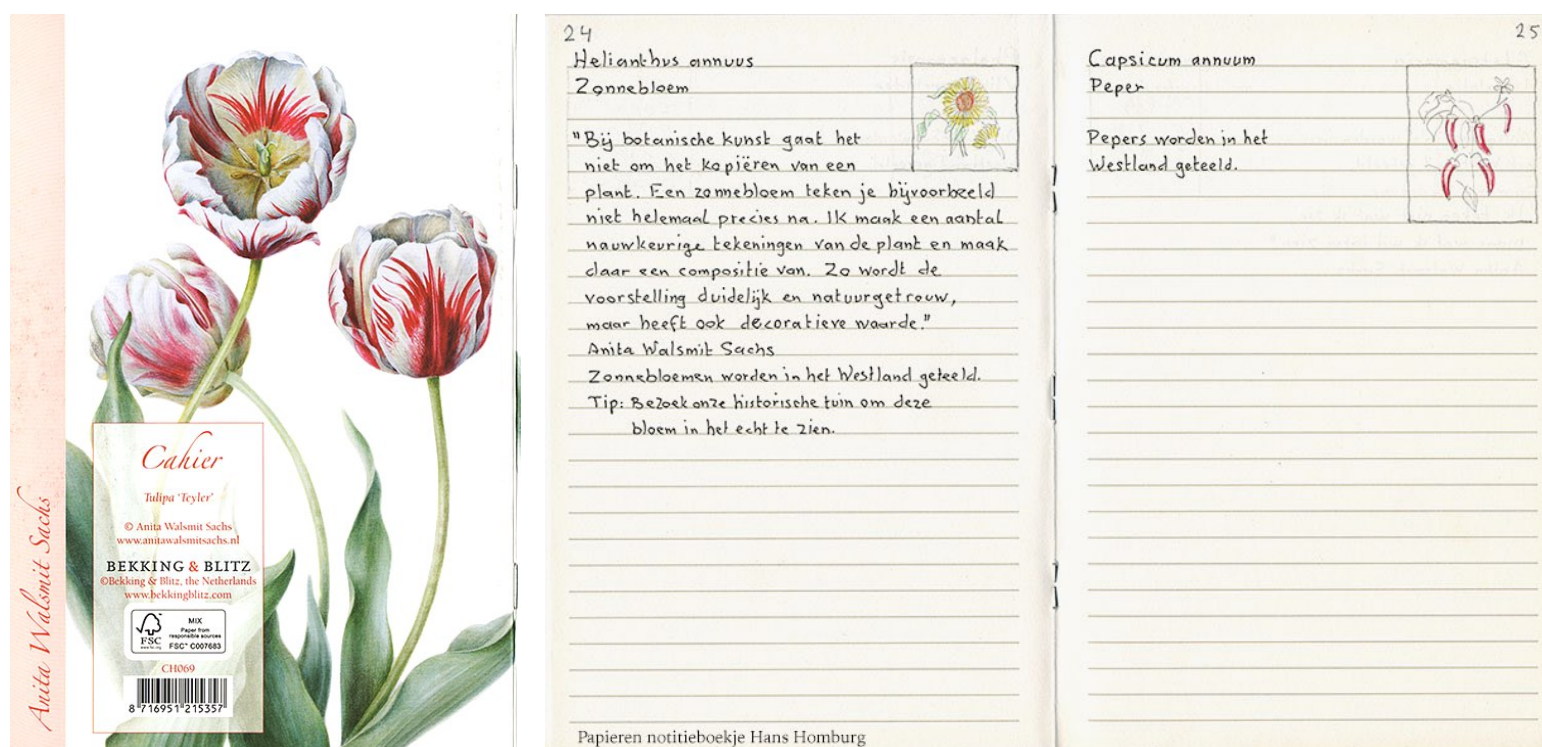
Voor de rondleidingen had ik een dag van tevoren een papieren notitieboekje, met de *Tulipa* 'Teyler' op de kaft, in de stijl van de tentoonstelling voorbereid. Met kleine tekeningetjes van alle aquarellen, plantnamen en soms aanvullende tekst met het idee zo efficiënt mogelijk aantekeningen te kunnen maken tijdens de rondleiding.

De 1e aquarel met alleen bolletjes van het Zomerklokje - *Leucojum aestivum* 'Gravetye Giant' trok mijn aandacht vanwege de naam van de cultivar. Winner in 1924 was de Engelsman William Robinson (1838-1935), 'one of the greatest gardeners of all time' zoals omschreven op de website gravetyemanor.co.uk van het landgoed, die dit bolgewas dus vernoemde naar zijn landgoed Gravetye in Sussex. Heeft witte bloemen met een groene punt. De Nederlandse naam is opmerkelijk, want dit klokje bloeit niet in de zomer. Dit soort detaillering heb ik bij alle aquarellen achterwege gelaten, met één uitzondering dan, bij de *Rosa* 'Eglantyne'.

Voor de rondleiding had ik me voorgesteld om in de volgorde van mijn notitieboekje langs alle wanden te lopen, maar Anita had een beter idee, per 'kamer' de aquarellen bespreken en ik stemde daar natuurlijk mee in.

Al snel bleek het notitieboekje daardoor niet meer goed te werken, want van voor naar achteren bladeren, kijken, luisteren, schrijven, en een fotootje maken zou heel knap zijn geweest. Voor de beeldvorming een afdruk van de achterzijde kaft en 2 bladzijden van mijn papieren notitieboekje met de zonnebloemen en de pepers met bloemetjes, een beetje ingekleurd met kleurpotlood.

Hans.

Website Anita Walsmit Sachs - <https://www.anitawalsmitsachs.com/>

Detail van de aquarel. Het hele schilderij is afgebeeld op pagina 28 - Rhododendron en Azalia – Anita Walsmit Sachs

FLYER TENTOONSTELLING

Sinds 1 december 2023 is de tentoonstellingsperiode verlengd t/m 28 januari 2024.

Natuur *in* detail

BOTANISCHE KUNST VAN
ANITA WALSMIT SACHS

09 JUNI 2023 t/m 07 JANUARI 2024

Anita Walsmit Sachs is een van de bekendste botanische kunstenaars in Nederland. Dit jaar maakt ze 25 jaar botanische tekeningen van bloemen en planten. Haar werk is te zien in musea en tentoonstellingen over de hele wereld, van Italië tot Japan en van Amerika tot Australië en nu voor het eerst in het Westland.

Hoogtepunten

Op de tentoonstelling 'Natuur in detail - Botanische kunst van Anita Walsmit Sachs' in het Westlands Museum zijn de hoogtepunten uit haar oeuvre te zien, waarin ze haar verwondering over de pracht van de natuur in aquarelverf heeft gevangen. Speciale aandacht gaat uit naar haar weergave van bloemen en planten die in het Westland geteeld worden. De historische tuin van het Westlands Museum vormt een bloeiende aanvulling op de tentoonstelling.

Westlands Museum

Middel Broekweg 154 • 2675 KL Honselersdijk
Tel. 0174-621084 • info@westlandsmuseum.nl
www.westlandsmuseum.nl

Openingstijden:

Dinsdag t/m zondag: 13:00 – 17:00 u

In juli en augustus: doordeweeks al om 10:00 u open

Entree: € 7,-

Museumkaart en kinderen t/m 17 jr.: gratis

Natuur *in* detail

BOTANISCHE KUNST VAN
ANITA WALSMIT SACHS

09 JUNI 2023 t/m
07 JANUARI 2024

WESTLANDS MUSEUM

INFORMATIE OVER DE TENTOONSTELLING:
WWW.WESTLANDSMUSEUM.NL